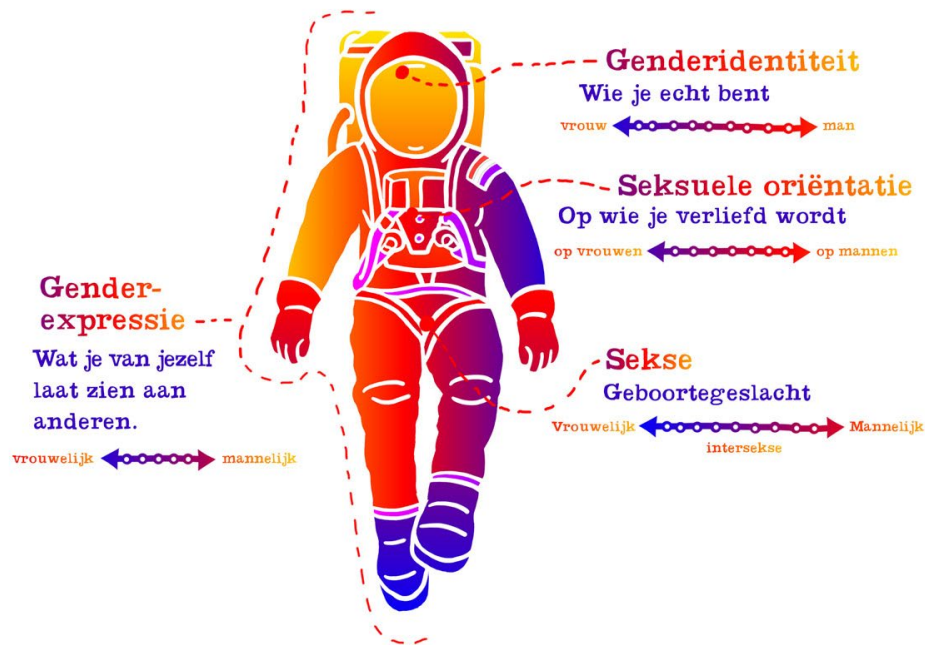

Bijlage 1. Gender & Seksuele Diversiteit

ASTRONAUT

Gender is een mix van verschillende elementen.
Welke dat zijn, laat de astronaut zien.

Een mens is meer dan alleen maar een lichaam. De meeste mensen voelen en gedragen zich volgens de verwachtingen die horen bij hun geboortegeslacht, maar dat is niet altijd het geval. Vrijheid van geslacht geeft iedereen de ruimte om zichzelf te kunnen zijn.

Sekse gaat over geslachtskenmerken.

Beleef jij die als mannelijk of vrouwelijk, of is het niet zo duidelijk te zeggen of je sekse het een of het ander is? In dat laatste geval zou het kunnen zijn dat je een intersekse lijf hebt. Een intersekse lijf is gewoon een variatie op lijven die mannelijk of vrouwelijk worden genoemd. Het betekent dat je lichaam net even anders in elkaar zit dan dat van de meeste mensen. Meestal is het aan de buitenkant niet te zien.

Genderidentiteit is welk geslacht je bij jezelf vindt passen.

Dat is wat je bent. Bij de meeste mensen klopt het geslacht dat ze bij ze geboorte kregen met wat ze zelf vinden dat past. Dat noem je cisgender. Maar wanneer jouw geslacht niet is wat bij je geboorte gedacht werd dat het was, dan noem je dat transgender. Vind je de hokjes 'man' en 'vrouw' niet op jou van toepassing, of allebei in ongeveer gelijke mate, dan kun je dat non-binair noemen.

Genderexpressie is hoe je je gedraagt, kleedt en beweegt.

Niet iedereen kan, of wil voldoen aan de verwachtingen van anderen. Hebben mensen moeite je in het hokje 'man' of hokje 'vrouw' te plaatsen dan zegt dit vaak meer iets over hen, dan over jou. Uiteindelijk bepaal jij natuurlijk zelf hoe je je aan de wereld presenteert. Als mensen daar moeite mee hebben dan is dat hún probleem.

Seksuele oriëntatie zegt helemaal niets over jouw eigen gender, maar wel over het geslacht waarop jij valt.

Heteromannen vallen op vrouwen, heterovrouwen vallen op mannen. Homomannen vallen op mannen en lesbische vrouwen op vrouwen. Biseksuelen vallen op meer dan één geslacht en voor panseksuelen maakt het geslacht van de ander niet uit. Let wel: seksuele fantasieën, gedrag en romantische gevoelens hoeven niet te bepalen hoe jij jezelf benoemt, maar in relaties met anderen kan het wel praktisch zijn om aan te geven waar je op valt.

Bijlage 2. Materialen, websites en video's.

Voor de interventie GSA's op scholen is veel materiaal ontwikkeld om de doelgroep te ondersteunen. Al deze materialen fungeren als handleiding/instructie voor de interventie. Hieronder een complete lijst van beschikbare websites, video's en materialen

- www.GSANetwerk.nl – het platform voor GSA's in Nederland met uitputtende informatie over hoe een GSA op te zetten en te onderhouden. Leerlingen/studenten kunnen hier ook het actiemateriaal bestellen, een agenda en nieuws vinden, zich registreren als GSA, informatie kunnen vinden voor werkstukken en met andere GSA's in contact komen.
- www.queerboeken.nl – leeslijst met boeken met lhbt+-personages ontwikkeld samen met de Leescoalitie.
- www.homogeschiedenis.nl – website met informatie voor werkstukken over gender en seksuele diversiteit.
- www.voorlichtingindeklas.nl
- www.jongenout.nl

Er zijn veel video's gemaakt met praktijkvoorbeelden van GSA's waarin leerlingen/studenten zelf aan het woord komen. De belangrijkste video's die als handleiding gebruikt worden staan hier genoemd.

- Waarom is een GSA belangrijk? – youtu.be/MxPJ_vPk5Xs
- Hoe zet je een GSA op? – www.youtu.be/6cwp8oIrGXU
- Wat kun je doen met een GSA? - https://youtu.be/e-rB5_org9c
- Hoe werf je leden voor je GSA? - <https://youtu.be/w6vUtOHj57k>
- Paarse Vrijdag tips - <https://youtu.be/DoLugTWzAro>
- Een GSA-presentatie, hoe doe je dat? <https://youtu.be/I7E-R83uoak>
- Informatievideo over gender en seksuele diversiteit die GSA's kunnen gebruiken bij voorlichting in de klas - De Astronaut - <https://www.youtube.com/watch?v=FZWfZdrvYIc>

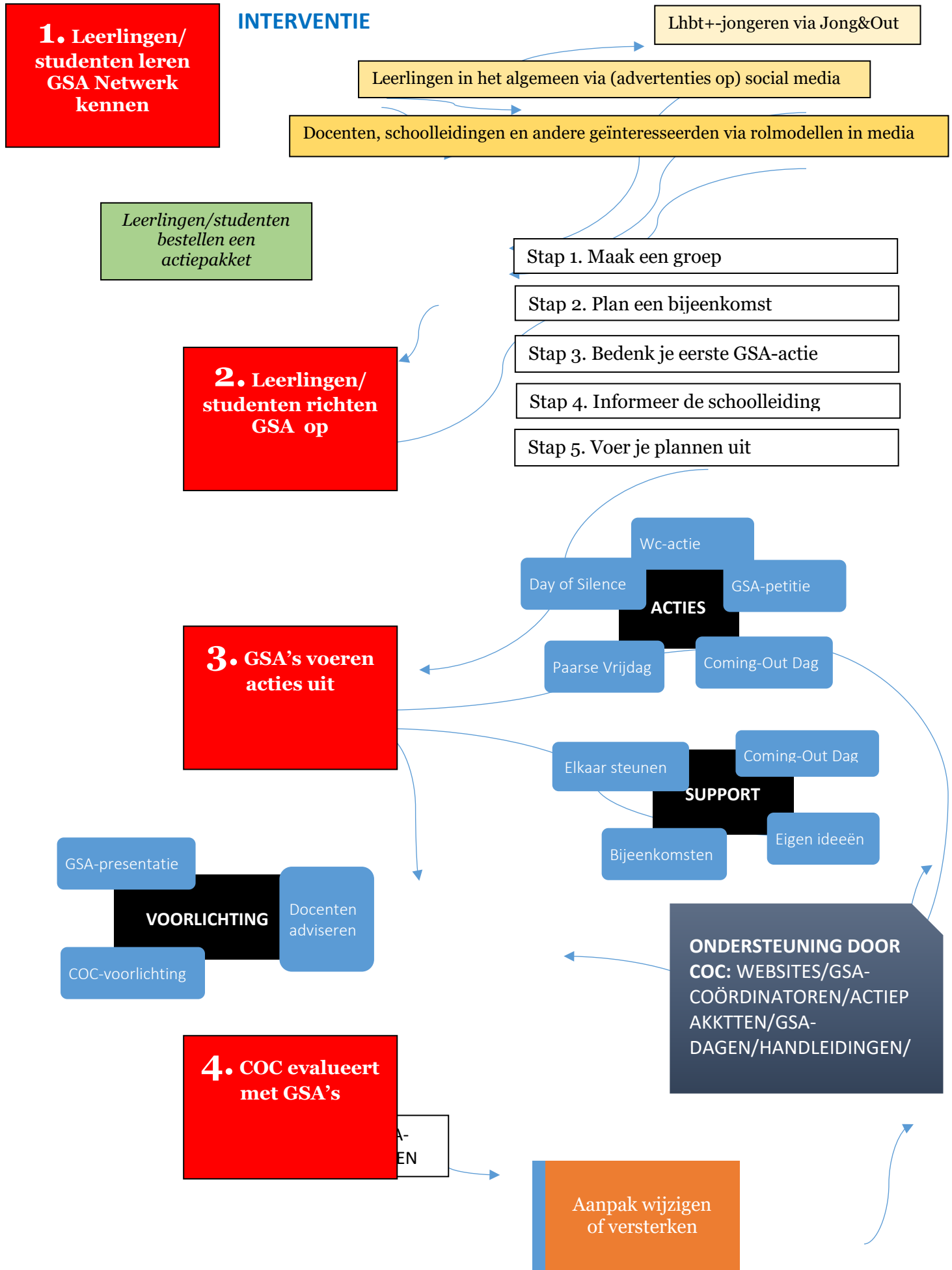
Het complete overzicht van GSA-video's staat hier: <https://www.youtube.com/user/GSANetwerkNL>

In de GSA-webshop kunnen leerlingen/studenten en docenten kosteloos actiemateriaal bestellen. Dat kan los of in een compleet GSA-actiepakket. Het reguliere actiepakket bevat:

- een begeleidende brief
- het GSA-manifest
- de GSA-petitie
- fact-sheets voor de schoolleiding, vertrouwenspersonen en docenten
- de GSA-leerlingenhandleiding (1 voor het vo en 1 voor het mbo)
- de GSA-docentenhandleiding
- de GSA-schoolleidersbrochure
- 6 verschillende GSA-posters
- GSA-stickers
- wc-stickers (gekoppeld aan de actie voor genderdiverse toiletten)
- GSA-jaarkalender
- De Astronaut-flyer (met informatie over gender & seksuele diversiteit)

Naast het standaard actiepakket biedt COC Nederland ook seizoensgebonden materiaal voor verschillende jaarlijkse acties. Dit zijn Paarse Vrijdag (waarop GSA's aan hun medeleerlingen vragen om paars te dragen om steun te betuigen aan lhbt+-leerlingen), International Day of Silence (waarbij leerlingen een dag hun mond houden om stil te staan bij de gevolgen van pesten) en Coming-Out-dag (waarbij GSA's samen met hun schoolleiding de regenboogvlag hijsen en voorlichting over gender en seksuele diversiteit organiseren). Daarnaast is de *genderdiverse wc-module* het hele jaar te bestellen. De GSA-presentatie (waarmee GSA's voorlichting kunnen geven over gender en seksuele diversiteit) is digitaal beschikbaar op de website. Alle speciale actiepakketten bevatten instructies hoe de actie uit te voeren.

BIJLAGE 3 – SCHEMA OPZET INTERVENTIE

Bijlage 4. Relatie tussen aanpak, methode en subdoelen

AANPAK	METHODE	SUBDOELEN
GSA's kunnen meedoen aan de landelijke actie Paarse Vrijdag, waarop medeleerlingen, docenten en schoolleiding wordt gevraagd om paarse kleding te dragen om te laten zien dat ze opkomen voor lhbt+-personen en het niet oké vinden als zij om hun seksuele en/of gender identiteit worden gepest	Een combinatie van <i>social action</i> (Minkler & Wallerstein, 2004, 2008; Rothman, 2004 in Bartholomew et al., 2011) en <i>mobilizing social networks</i> (Heany & Israel, 2008 in Bartholomew et al., 2011)	Lhbt+-leerlingen: 1, 2, 3, Niet-lhbt+-leerlingen: 6, 7, 8, 9, 10 School/schoolleiding/docente n: 12, 13, 14
Om pesten en geweld tegen lhbt+-personen tegen te gaan kunnen GSA's een petitie aanbieden aan medeleerlingen: daarmee verklaren zij niet te schelden en pesten plus passief lid te zijn van de GSA. Richting de schoolleiding kunnen GSA's een manifest aanbieden, waarin de schoolleiding zich uitspreekt tegen lhbt+-discriminatie en tips krijgt over hoe ze dat eventueel in hun schoolbeleid op kunnen nemen. Ook op Coming-Out dag vraagt de GSA de schoolleiding een regenboogvlag te hijsen om de school te laten uitspreken voor diversiteit. Dit is ook een moment voor gesprek met schoolleiding over beleid.	Een combinatie van <i>agenda setting</i> (Cobb & Elder, 1983; Sabatier, 2003; Weible, 2008; Weible et al., 2009 in Bartholomew et al., 2011) en <i>advocacy and lobbying</i> (Christoffel, 2000; Galer-Unti et al., 2004; Kingdon, 2003; Wallack et al., 1993; Weible & Sabatier, 2009 in Bartholomew et al., 2011)	Lhbt+-leerlingen: 3, 4 Niet-lhbt+-leerlingen: 6, 9, 10 School/schoolleiding/docente n: 11, 12, 13, 14
GSA's kunnen COC voorlichters vragen, die over hun eigen ervaringen vertellen	Een combinatie van <i>empathy training</i> (Batson et al., 2002 in Bartholomew et al., 2011) en <i>interpersonal contact</i> (Pettigrow & Tropp, 2006 in Bartholomew et al., 2011) in de vorm van persoonlijke verhalen van personen in de klas die tot de gestigmatiseerde groep behoren	Lhbt+-leerlingen: 3, 4, Niet-lhbt+-leerlingen: 7, 9 School/schoolleiding/docente n: 12, 14
GSA's kunnen in de vorm van een <i>support group</i> steun bieden aan lhbt+-leerlingen die worstelen met hun <i>coming out</i> en hen bijstaan bij vragen over seksuele- en genderidentiteit	Theorieën over sociale netwerken en sociale steun noemen vier manieren om sociale steun te versterken, waarvan het ontwikkelen van nieuwe <i>network linkages</i> (Heany & Israel, 2008 in Bartholomew et al., 2011) er één is, bijvoorbeeld in de vorm van een mentor programma of zelfhulpgroep waarin emotionele steun wordt geboden	Lhbt+-leerlingen: 1, 2, 3, 4, 5 Niet-lhbt+-leerlingen: 6, 7, 8, 9, 10 School/schoolleiding/docente n: 15
GSA's ontvangen in het actiepakket factsheets voor schoolleiding, vertrouwenspersonen en docenten met tips. Schoolleiding krijgt tips over lhbt+-vriendelijk schoolklimaat, vertrouwenspersonen krijgen tips over hoe om te gaan met lhbt+-leerlingen en docenten krijgen tips over hoe seksuele –en genderdiversiteit in de lessen te integreren	Een tweede manier om sociale steun te vergroten is door bestaande <i>network linkages</i> te versterken (Heaney & Israel, 2008 in Bartholomew et al., 2011) en dat kan goed door <i>natural helpers</i> (Eng et al., 2009 in Bartholomew et al., 2011) in te zetten: individuen met <i>opinion leader status</i> binnen de school die zich positief uitspreken over en steun bieden aan lhbt+-leerlingen. Een vorm van het mobiliseren van het sociale netwerk om aan te moedigen tot het verstrekken van steun (Heaney & Israel, 2008 in Bartholomew et al., 2011)	Lhbt+-leerlingen: 1, 2, 3, 4, 5 Niet-lhbt+-leerlingen: 6, 7, 8, 9, 10 School/schoolleiding/docente n: 11, 14, 15

<p>GSA laat met de GSA-posters en eigen campagne materiaal zien dat je zowel op mannen als vrouwen kunt vallen en dat dat helemaal oké is.</p>	<p>Een methode om sociale norm te veranderen, is het toepassen van <i>entertainment-education</i> ofwel <i>edutainment</i> (Bandura, 1997; Bouman et al., 1998; Moyer-Guse, 2008; Petraglia, 2007; Rogers, 2003; Wilkin et al., 2007 in Bartholomew et al., 2011): educatief entertainment dat aansluit bij doelgroep en tegelijkertijd serieus en luchtig is</p>	<p>Lhbt+-leerlingen: 3 Niet-lhbt+-leerlingen: 7 School/schoolleiding/docente n: 12, 14</p>
<p>GSA gaat dialoog aan met leerlingen, docenten en schoolleiding over seksuele en genderdiversiteit.</p>	<p>Omgevingsgerichte gedragstheorieën laten zien dat <i>advocacy</i> en <i>lobbying</i> in de vorm van de dialoog (Petty et al., 2009 in Bartholomew et al., 2011) aangaan en argumenteren aanvoeren een methode is om verandering te bewerkstelligen (Christoffel, 2000; Galer-Unti et al., 2004; Kingdon, 2003; Wallack et al., 1993; Weible & Sabatier, 2009 in Bartholomew et al., 2011)</p>	<p>Lhbt+-leerlingen: 1, 2, 3, 4, 5 Niet-lhbt+-leerlingen: 6, 7, 8, 9, 10 School/schoolleiding/docente n: 11</p>
<p>GSA geeft zelf voorlichting in de klas over seksuele en genderdiversiteit en <i>coming out</i> vanuit eigen ervaringen; lhbt+-leerlingen kunnen hierbij direct en indirect hun ervaringen delen.</p>	<p>Combinatie van <i>modeling</i> (Bandura, 1997; McAlister et al., 2008; Rogers, 2003 in Bartholomew et al., 2011) en inzetten van <i>natural helpers</i> (Eng et al., 2009 in Bartholomew et al., 2011), versterken bestaande <i>network linkages</i> (Heaney & Israel, 2008 in Bartholomew et al., 2011) en dat kan vooral goed door <i>natural helpers</i> (Eng et al., 2009 in Bartholomew et al., 2011) in te zetten: leden van de doelgroep die koploper zijn en die dienen als bron van informatie, steun en als rolmodel in de vorm van <i>modeling</i> (Bandura, 1997; McAlister et al., 2008; Rogers, 2003 in Bartholomew et al., 2011)</p>	<p>Lhbt+-leerlingen: 3, 4 Niet-lhbt+-leerlingen: 7, 8, 9 School/schoolleiding/docente n: 12, 14</p>